

apareix en les restes romàniques de la família ibero-basca: ITÚRISSA > *Torsa* > *Tossa*, ITURRES > *Dorres*, IBAIKA > *vega*, IBAI-GORRI > *Baigorri*, ILIBERIS/CAUCO-LIBERIS (*Top. Hesp.* II, 266). A l'Aquitània aquesta i- hauria caigut d'hora i, esdevinguda inicial la P-, restaria *pódja* (cas comparable al de *Torsa*); del Pirineu ençà la caiguda hauria estat més tardana, d'on sonorització *(e)*bođja* > *botja* (com en *Dorres* < *Edores* < ITURRES).

En un mot: *ESTEPA* se'ns revela com el nom in-¹⁰doeuropeu i *botja* com el nom ibero-basc de la mateixa planta.

DERIV.: *Botjar*, *botgegal*, *embotjar-se*, etc. (veg. supra). Potser també el rossell. *bóto* (*búgu*) 'munt o tossalet de terra' sentit a Banyuls dels Aspres (1960)¹⁵ (< *botge) que recorda molt el sentit del gascò *poudjo*. Cf. n. 7.

¹ En Aversó només rima amb *assotga* i *esbotga*, amb o tancada; en Marc l'afegeix només el segon ms., junt amb el primer mot, i els posa junt amb dos mots que Aversó distingeix com a mots d'o oberta, distinció que Marc no indica; sembla que aquest no trobaria de primer cap rima amb ó tancada i després, pensant en aquestes dues, les hi afegí; el seu èmul posterior ho aprofità i curà d'indi-²⁵car la distinció fònica, i d'altra banda hi afegí encara *esbotga* com un tercer cas; fa l'ecte, doncs, com si aquest fos un altre verb suggerit per una altra forma verbal (de sentit connex?) Si és així, doncs, més aviat sembla que això sigui un ho-³⁰mònim i no pas el mot que interessa. — ² A les muntanyes d'Ares del Mestre m'ensenyaren la *bóža blánka* (que és també el nom d'un extens vesant erm del Tossal de la Marina) i la *bóža panséra* la flor morada: em semblà que recordava vagament³⁵ una pansa; però es veu que aquest adjectiu no ve d'això sinó perquè l'usen per escaldar la pansa (utilització que segons el *DAG.* donen a la «botxa» a Cubells). Em semblà que fos una varietat de tomanyí o el tomanyí mateix, si bé els noms científics⁴⁰ de les dues plantes són diferents, tot i que labiades i compostes al capdavant tenen grans analogies, i si el tomanyí és la *Lavandula stoechas* hi ha una mena de *botja* (*AlcM*, § 4) que és l'*Helichrysum stoechas*. També a Vilafamés les *bóges panséres* em sembla-⁴⁵ren tomanyins, i tot pujant al Morral hi vàiem *botja negra* i *botja blanca*, barrejades amb varietats de camamilla (*mançanilla vera* i *borda*). A Sumacàrcer m'explicaven que amb la *bóga panséra* «es qualla molt bé un formatget», mentre que em designaren⁵⁰ la *botja blanca* com la mateixa herba (o molt semblant) amb l'estepa. — ³ No sé si amb aquestes vol dir la pansera; amb «les grogues» suposo que es refereix al color groc de la flor, esmentat per Ga. Girona, i llavors potser és l'*Artemisia herba-alba*,⁵⁵ que segons *AlcM* té flors «de corolla purpúria o groguenca» i és la més renomada com a odorífera; sobre la qualitat d'una olor forta ja se sap que difereixen els gustos, i així no és estrany que en castellà d'aquesta se'n digui *boja de olor*; i que si⁶⁰

d'altres la judiquen com a *escoba hedionda* o *botja pudenta*, el *DFA.* es limita a dir que té «forta olor camforàcia» i *AlcM* que «fa una forta i agradable olor de camfora». Altrament això deu variar segons els climes. A la part baixa de la Vall de Boí també m'ensenyaren molt unes *bóçes* que tenien una olor semblant a la de l'espígol (Cardet, 1953) i m'imagino que es pot tractar d'aquesta; car és clar que això és una fortor que molestarà a molts, però que d'altres trobem més aviat agradable. És probable, doncs, que es tracti de l'*Artemisia herba-alba*. I recordem que les de flors roses i blanques també s'usen per als cucs: potser a això es refereix el nom de *botja de cuques* que a Mallorca donen a l'*Anthyllis cytisoides*, que també té flors grogues segons *AlcM* (en canvi el nom de *lombriguera*, d'*AlcM*, § 9 es referirà a l'ús contra els cucs dels infants). — ⁴ Cf. «El jornalero, en l'andana, / els canyigos des-*emboja*», Badenes i Dalmau, *Cants Rib.*, 106. Deu tractar-se dels canyissos on s'enfilen els cucs de seda. — ⁵ Veg. murc. *boja* (Ga. Soriano). En terra aragonesa solament tinc *bóča* del poble fronterer d'Alins de Llitera, i ja hem vist *bóba* a Olocau del Rei; però Boroa recollí *bocha* en primer lloc per a la «rama de árbol o arbusto que se pone a los gusanos de seda, para que suban a elaborar el *capel*»: tal com aquest nom del «capullo» és manlleu del català, és clar que *bocha* també ho és. Però és sobretot en la forma *boja* que el mot passà al cast. [fi S. XVIII, Sanelo] i d'ací sortiren els derivats *embojar* [1732] i *embojo*. El glossari aragonès de Siesso (a. 1720) porta «*emboiarse* la reja del arado en las yerbas» (suposo que la -i- val per -j- i no pas per -y- com ha suposat Gili, *Tes.*, car llavors el mot fóra inexplicable). Segons Boroa a l'Aragó *boja* seria la «globularia alypum» o «cebol·lada» (= *AlcM*, § 3); i segons les dades de Colmeiro *boja* com a nom de planta en castellà s'estén també a localitats d'Almeria i Granada: tanmateix aquesta àrea és l'habitual dels catalanismes andalusos, i no prou extensa per donar base de sospitar un mossarabisme en castellà, en lloc de catalanisme. — ⁶ Encara d'altres que no semblen incloses en les enumeracions del *DFA.* ni *AlcM*: «*botges* València: espècie d'alga que es fa a la vora del mar» (*DAG.*), tarrag. «herba dolenta de les vinyes» (*BDC* VI, 40). — ⁷ El que ací no inspira confiança és aquesta ò, com sigui que el nom de planta té ó tancada pertot (i el mateix Ga. Girona no li posa accent en l'altra acc.) Hi ha un malentès en aquest detall? El que ho faria pensar és que el *DAG.* va registrar un altre cas d'aquest extraordinari masculí *botge* i aquest sembla ser el nom d'una planta concreta, potser una botja: «naixia al bosch lo *botge* rehinós, al costat de la moradencia farigola», text tret de J. B. Bosch, *Lo Segador*, 139, llibre i autor que no sé identificar; *AlcM* sembla que tampoc, car es limita a citar-ho del *DAG.*, si bé hi afegeix «Pla d'Urgell». ¿D'on treu, doncs, aqueixa localització? ¿No hauria malentès el *Pla* per la *Plana*,